

מו ע"א

[א] תוס' סד"ה העושה. לעשות סוכה לשמו - נמחק. על עשיית סוכה.

אור אליהו

עצמו, מברך עליה "לעשות" בלמ"ד, כגון מל את בנו¹⁷, ואילו העושה מצווה לצורך משהו אחר מברך "על", כגון מל את בן חבירו¹⁸. וז"ל הגמ': "מיתבי ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה, התם היכי נימא, נימא למול, לא סגי דלאו איהו מהיל, אבי הבן מאי איכא למימר, אין הכי נמי". וכן כתב הרמב"ם (ברכות יא, יא): "כל העושה מצוה, בין שהיתה חובה עליו בין שאינה חובה עליו, אם עשה אותה לעצמו מברך לעשות, עשה אותה לאחרים מברך על העשייה". אשר על כן, העושה סוכה לאחר, כיון שאין עושה את מצווה לצורך עצמו אלא לצורך משהו אחר, צריך לברך "על עשיית סוכה", ולא "לעשות סוכה לשמו"¹⁹.

[א] בגמ' "העושה סוכה לעצמו אומר, ברוך שהחיינו וקיימנו כו' נכנס לישב בה אומר, אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה". וכתבו תוספות בסוף ד"ה לעשות: "ואיכא תנא דתני בירושלמי בפרק הרואה, עשאה לעצמו מברך לעשות סוכה, עשאה לאחר מברך לעשות סוכה לשמו". כך היא הגירסא בתוס' שלפנינו¹⁴. אמנם בש"ס של רבינו נמחק התיבות "לעשות סוכה לשמו", ובמקומם כתב רבינו בגליון הש"ס שלו: "על עשיית סוכה", והיינו, שלדעת רבינו צריך לגרוס בתוס' ¹⁵ "עשאה לאחר, מברך על עשיית סוכה"¹⁶.

ונראה הטעם, על פי המבואר בפסחים (ז ע"ב) שכאשר עושה מצווה שמוטלת עליו לצורך

בדברי התוס', אמנם יתכן שלדעת רבינו יש לגרוס כן בירושלמי, ולכן כתב שיש להגיה בדברי התוס' וצ"ע.

16. וכן היא גירסת הרא"ש (ד, ג): "תנא ובירושלמי (פ' הרואה) תניא העושה לעצמו מברך לעשות סוכה, עשאה לאחר מברך על עשיית סוכה". וכן כתב הרא"ש בתוספותיו. וכן כתב בנו בטור (תרמא).

17. שמברך "למול את הבן" (רמב"ם מילה ג, א).

18. שמברך "על המילה" (שם).

19. וכן כתב המהרש"א בהסבר גירסת הרא"ש: "ולפי זה יש טעם בחילוק הברכה, כמו שכתבו המפרשים בפ"ק דפסחים, דכל המצוה הנעשית על ידי אחר הכל מודים שאותו אחר מברך בעל, כדאמרינן התם גבי מילה לא סגי דלאו איהו מהיל". וכן הביא הקרבן נתנאל (שם אות פ). ובהסבר הגירסא שלפנינו בתוס', עיין במהרש"א ובקרבן נתנאל.

כאילו אמר שמע שמע בזה אחר זה", וכן כתב הערוך לנר, ועיין באליה רבה שכתב תירוצים נוספים. והרש"ש הפנה למהרש"א בחידושי אגדות (מה ע"א) שכתב: "ור"א הוסיף בזה לומר ליה אנו מודים כפול, שאין אנו כופרים לא במעשה ולא בדבור, כמו שכפרה בת בילגה ואמרה ואי אתה עומד עלינו בשעת הדחק, ולמזבח אנו משבחין בדבור ומקלסין במעשה וק"ל". ונראה שהכוונה שאע"פ שאומרים מודים פעמיים, מכל מקום בכל פעם ישנה כוונה אחרת (אחד כנגד מעשה ואחד כנגד דיבור).

14. וכן העיר המהר"ם לובלין: "תוס' ד"ה העושה סוכה לעצמו וכו' ואיכא תנא דתני בירושלמי וכו' עשאה לאחר מברך לעשות סוכה לשמה - כן הגירסא בספרים שלנו בתוס', אבל הרא"ש כתב בשם הירושלמי עשאה לאחר מברך על עשיית סוכה" (עיין להלן הערה 16).

15. בפשטות נראה שכוונת רבינו שיש טעות סופר